

MISIR'IN DOĞU AKDENİZ'DE DENİZ SINIRLARINA DAİR KARARNAMESİ VE ANLAMI

YÜCEL ACER

SETA | PERSPEKTİF

ARALIK 2022 · SAYI 350

- Mısır'ın Doğu Akdeniz'de deniz sınırlarına yönelik yayımladığı Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin içeriği nedir?
- Kararname Türkiye'yi mi hedef almaktadır?
- Kararname uluslararası hukuk bağlamında ne anlama gelmektedir?

GİRİŞ

Türkiye ve Mısır aralarında uzun süredir devam eden siyasi diyalog kopukluğunu gidermek ve yeni bir dönem başlatmak için çaba sarf ederlerken Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi'nin 11 Aralık 2022'de yayımladığı 595 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin bu sürece zarar verecek nitelikte olduğu iddia edilmektedir.

Söz konusu kararnamede ülkenin batısındaki Libya ile deniz sınırı çizilmesi gereken bölgede Mısır'ın kara suları ve münhasır ekonomik bölge (MEB) alanlarının nerelere kadar uzandığını belirleyen koordinatlar yayımlanmıştır. Kararnamenin belirlediği hatların Kasım 2019'da Türkiye-Libya arasında imzalanan mutabakatla çizilen deniz sınırını dikkate almadığı hatta söz konusu sınırı etkisiz hale getirdiği ileri sürülmektedir. Kararnamenin yayımlandığı gün Yunanistan basınında konuyla ilgili haberler "Mısır, Türkiye-Libya Mutabakatını İptal Etti", "Türkiye-Libya Mutabakatına Mısır Hançeri" türünden başlıklarla yayımlanmıştır.¹

¹ "Egypt Cancels the Illegal Turkish-Libyan Memorandum Demarcating Maritime Borders", Greek City Times, 14 Aralık 2022, <https://greekcitytimes.com/2022/12/14/egypt-illegal-turkish-libyan/>, (Erişim tarihi: 20 Aralık 2022).

YÜCEL ACER

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden Uluslararası İlişkiler lisans derecesi, Sheffield Üniversitesi'nden (İngiltere) Uluslararası Hukuk yüksek lisans derecesi, Bristol Üniversitesi'nden (İngiltere) Uluslararası Hukuk doktora derecesi almıştır. Halen Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı'nda milletlerarası hukuk profesörüdür. Uzmanlık alanları uluslararası deniz hukuku, uluslararası silahlı çatışmalar hukuku ve uluslararası insan hakları hukukudur. Birçok bilimsel makalenin yanında İngiltere'de basılmış *The Aegean Maritime Disputes and International Law*, *Uluslararası Hukukta Saldırı Suçu, Küresel ve Bölgesel Perspektiften Türkiye'nin İltica Stratejisi*, *Uluslararası Hukuk Temel Ders Kitabı* ve *Ege ve Doğu Akdeniz'de Sınırlandırma Sorunları* isimli kitapların da yazarıdır. ABD'de Hawaii Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doktora sonrası çalışmalar yapan Acer, Kara Harp Okulu, İzmir Ekonomi, Eskişehir Osmangazi ve Atılım üniversitelerinde dersler de vermiştir.

Bir değerlendirmede kararnamedeki coğrafi koordinatların ifade ettiği sınırın kuzeydeki Yunanistan ve Mısır'ın Ağustos 2020'de imzaladığı antlaşma ile belirlenen sınırı takip ederek Girit Adası ile Mısır ülkesi arasındaki ortay hattı geçmediği, böylelikle Türkiye-Libya mutabakatının hükümlerini etkisiz hale getirdiği öne sürülmüştür. Diğer bir haberde ise kararnamenin Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun Türkiye-Libya mutabakatını savunacağını söylemesinden bir gün sonra gelmesinin tesadüf olmadığı ve bunun açık bir mesaj olduğu vurgulanarak söz konusu kararnamenin tamamen Türkiye'yi hedef aldığı iddia edilmektedir.

Bütün bu iddialar karşısında Mısır'ın yayımladığı Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin içeriğinin ne olduğu, ne anlama geldiği ve gerçekten de Türkiye'ye karşı özel bir tavır anlamına mı geldiği değerlendirilmeye muhtaç gözükmektedir.

DENİZ ALANLARINA İLİŞKİN GELİŞMELER

2013'te Abdülfettah Sisi'nin Mısır'da başa gelmesinden itibaren Ankara ile Kahire yönetimleri ilişkileri kopuk seyretmiştir. Bu dönem boyunca Doğu Akdeniz'de iki ülkeyi görüşmeye zorlayacak birçok gelişme

GÖRSEL 1. MISIR CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ (11 ARALIK 2022)

٤ الجريدة الرسمية - العدد ٤٩ (مكرر) في ١١ ديسمبر سنة ٢٠٢٢

جدول (١) إحداثيات نقاط حدود المياه الإقليمية والاقتصادية الخالصة الغربية لجمهورية مصر العربية (المرجع الجيوديسي WGS84)

POINT	Latitude - North			Longitude - East		
	DEGREE	MINUTE	SECOND	DEGREE	MINUTE	SECOND
1	Egyptian - Libyan land boundary terminus					
2	31	39	29.38	25	9	44.56
3	31	39	33.56	25	10	44.33
4	31	39	30.4	25	17	10.28
5	31	39	44.21	25	19	24.99
6	31	39	51.67	25	20	10.15
7	31	41	28.21	25	21	45.47
8	31	42	24.47	25	22	43.73
9	33	16	48.22	25	22	43.73

طبعت بالهيئة العامة لشئون المطابع الأميرية

رئيس مجلس الإدارة

محاسب / أشرف إمام عبد السلام

رقم الإيداع بدار الكتب ٦٥ لسنة ٢٠٢٢

٩٠٩ - ٢٠٢٢/١٢/١٣ - ٢٠٢٢/٢٥٥٠٧

Kaynak: "Al-Sisi Demarcates Egypt's Maritime Border with Libya", Keep Talking Greece, 14 Aralık 2022, <https://www.keeptalkinggreece.com/2022/12/14/egypts-eez-maritime-border-libya>, (Erişim tarihi: 14 Aralık 2022).

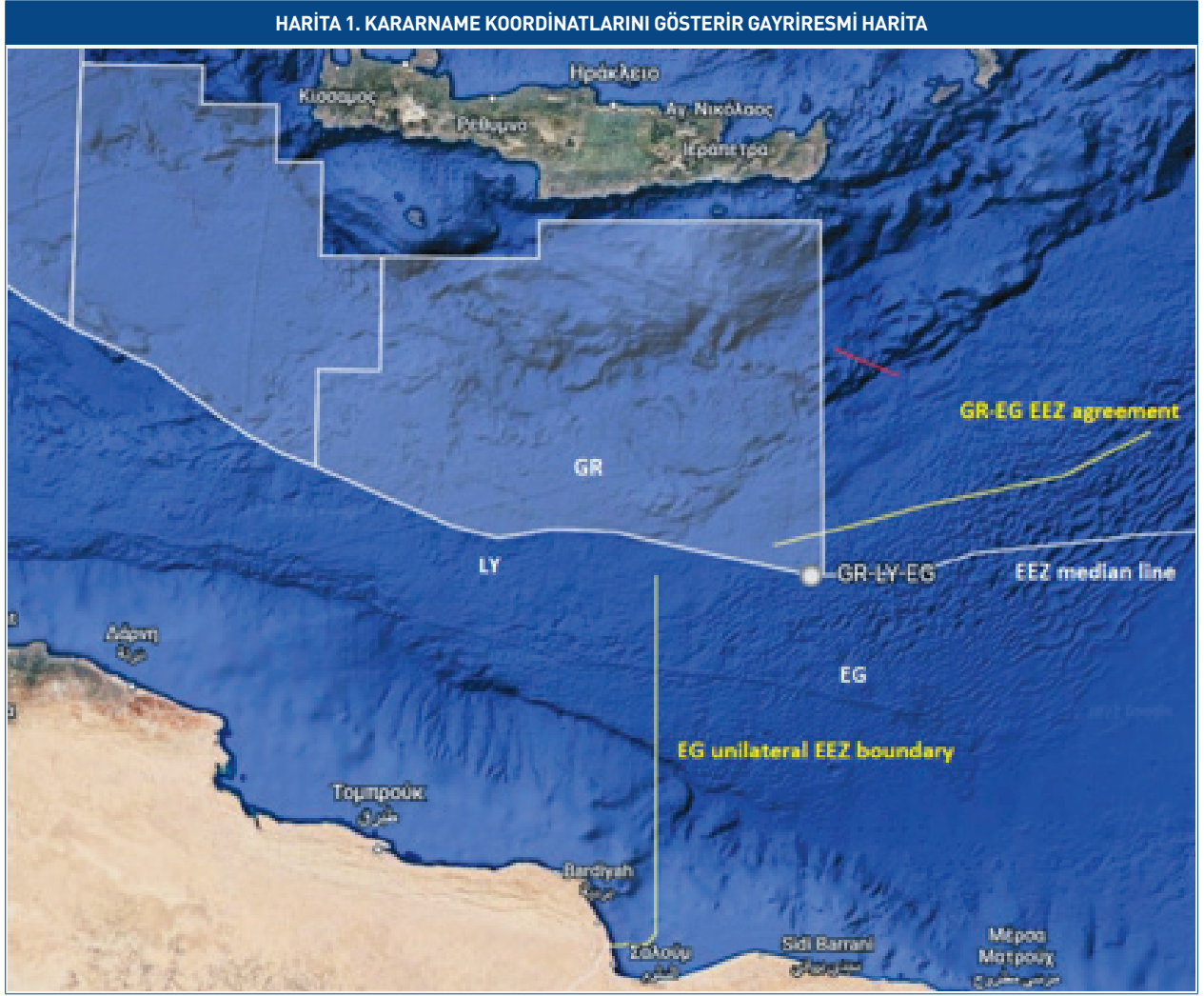
de yaşanmıştır. Ancak siyasi ilişkilerin kopukluğu bu yoğun dönemde her iki ülkenin Doğu Akdeniz'deki sınırlandırma ve enerji faaliyetleri ile ilgili de birbirlerine uzak kalmalarına neden olmuştur.

Sisi'nin devlet başkanı olmasından çok önce Hüsnü Mübarek döneminde de Mısır, Türkiye'nin muhtemel haklarını dikkate almayan tercihlerde bulunmuştur. Öncelikle Mısır 2003'te Türkiye'nin muhtemel haklarını dikkate almadan Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ile MEB sınırlandırma antlaşması yapmış, daha sonra 2020'de Türkiye dışlanarak oluşturulan EastMed Boru Hattı Projesi'nde Yunanistan

ve İsrail ile başat rol oynamıştır. Türkiye bu anlaşmaya kendi kıta sahanlığı haklarını ihlal ettiği ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) haklarını dikkate almadığı için resmen itiraz etmiştir.

Mısır çok daha yakın bir tarihte benzer bir adım daha atmıştır. 27 Kasım 2019'da imzalanan Türkiye-Libya Deniz Yetki Alanları Sınırlandırması Mutabakatı'nın ardından Mısır 6 Ağustos 2020'de Yunanistan ile Doğu Akdeniz'de Girit Adası'nın güneyindeki bölgeyi konu alan MEB sınırlandırma antlaşması imzalamıştır.

Antlaşma Türkiye açısından Yunan adalarına eşit etki vermediği için olumlu bir yana sahip olmakla bir-

Kaynak: "Al-Sisi Demarcates Egypt's Maritime Border with Libya".

likte Türkiye-Libya mutabakatı ile çizilen sınıra göre Libya'ya bırakılan MEB alanına müdahale ettiğinden söz konusu mutabakatı dikkate almamaktadır. Türkiye hem mutabakatın dikkate alınmaması hem de Yunan adalarına hak etmedikleri kıta sahanlığı ve MEB alanları tahsis etmesi nedeniyle söz konusu antlaşmaya itiraz etmiş ve yok saydığını ilan etmiştir.

MISIR CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİNİN İÇERİĞİ

Mısır Cumhurbaşkanlığının internet sayfasında 11 Aralık 2022'de yayımlanan "Presidential Decree on Demarcation of Egypt's Maritime Borders" başlıklı duyuruda kararnamenin ülkenin resmi gazetesinde

yayımlandığı belirtilmiştir. Kararname Mısır'ın kara suları ve MEB alanlarının Mısır-Libya kara sınırının denize ulaştığı noktadan itibaren ülkenin kuzeybatısında nerelere kadar uzandığını koordinatları ile belirlemektedir (Görsel 1).

Kararnamede Mısır-Libya kara sınırının denize ulaştığı noktadan başlayarak dokuz farklı noktanın koordinatları verilmekte ve bunların birleşiminin batıda Mısır'ın MEB alanlarının uzandığı sınır olduğu belirtilmektedir. Kara sınırının bittiği 1 numaralı noktadan itibaren 12 deniz mili kadar uzanan çizgi 8 numaralı noktaya ulaşmakta ve böylece Mısır'ın kara suları sınırının belirlendiği ifade edilmektedir. Ayrıca kararname 8 numaralı noktadan itibaren 25. boylama paralel ola-

rak kuzey yönünde 9 numaralı noktaya kadar uzandığını belirterek 12 milin ötesindeki bu çizgi ile Mısır'ın kıta sahanlığı ve MEB alanını belirlemektedir.²

Bu koordinatların işaret ettiği sınır (Harita 1) 8 numaralı noktadan başlayarak 25. boylama paralel olarak tam kuzey yönde ilerlemekte, böylelikle Türkiye-Libya mutabakatı ile Libya'ya verilen deniz alanını kısmen de olsa kesmektedir. Bu anlamda da kararnamenin Türkiye-Libya mutabakatı ile belirlenen sınırı dikkate almadığı söylenebilir.³

Ayrıca bu sınırın uzandığı noktanın Girit Adası ile Mısır ülkesi arasındaki eşit uzaklık mesafesinin ötesine geçmeden son bulduğu görüldüğünden bu bölgede Mısır, Yunanistan ile arasındaki sınırı eşit uzaklık olarak telakki ediyor gözükmektedir. Bu durum Yunanistan'ın iddiaları paralelinde Girit Adası'na eşit etki verilmesi yaklaşımını onaylar niteliktedir.

KARARNAMEYE DAİR BAZI DEĞERLENDİRMELER

Uluslararası hukuka göre iki ülke arasında deniz alanlarının sınırlandırılması tek taraflı bir hukuki işlemle değil tarafların ortak iradesi ile yapılabilmektedir. Bu işlem çoğu kez uluslararası bir anlaşma ile yapılmakta, taraflar uzlaşamazlar ise sınırlandırma sorunu başta uluslararası yargı olmak üzere üçüncü tarafa havale edilmektedir. Belirtilen her iki durum üzerinde de uzlaşamaz ise sınırlandırma sorunları uzun süre varlığını muhafaza etmekte ve taraflar arasında gerginlik ve sürtüşmelere yol açabilmektedir.

Mısır ve Libya arasında kara sınırlarının kıyıda son bulduğu noktadan itibaren belirlenmesi gereken deniz sınırı konusunda anlaşma sağlanamamıştır. Mısır'ın Libya ile sınırına dair tek taraflı kararnamesi uluslararası hukuk bağlamında geçerli bir sınır oluş-

turmamaktadır. Mısır'ın bu beyanı söz konusu bölgedeki hukuki yaklaşımını ya da Libya ile deniz sınırına dair talebini ifade etmenin ötesinde bir hukuki sonuç doğurmayacaktır. Dolayısıyla söz konusu kararname ne Libya ne de başka bir ülke için hukuken geçerli bir sınır oluşturmamaktadır.

Nitekim Libya 16 Aralık 2022'deki resmi açıklamasında Mısır'ın deniz sınırlarına dair yayımladığı kararnameyi reddetmiştir. Açıklamada iki ülke arasındaki sınırların tarafların çıkarlarını garanti eden ve hakkaniyet ilkesine saygı duyan müzakereler yoluyla ve karşılıklı mutabakatla çizilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Libya Dışişleri Bakanlığından yapılan açıklamada şu ifadeler kullanılmıştır:

Bu sınır çizme tek taraflı olarak ilan edildiği için haksızdır, Libya'nın toprak bütünlüğü ile iyi niyet ve egemenliğe saygı ilkelerini ihlal etmektedir.⁴

Bir başka açıdan değerlendirildiğinde ise kararnamenin Yunan basınının yorumlarının aksine Türkiye'yi hedef aldığını söylemek de zordur. Bu eylemin asıl muhatabı Trablus hükümetidir ve Mısır buradaki talebini ortaya koyarak Libya'nın muhtemel girişimlerine karşı önceden bir tavır ortaya koymayı amaçlamaktadır. Nitekim en nihayetinde Mısır, Libya ile bir sınır antlaşması yapmak durumunda olacağından müzakereler öncesinde güçlü bir yaklaşım ortaya koymayı hedefliyor olabilir.

Bu bağlamda Mısır'ın en fazla Libya üzerinden Türkiye'ye bir mesaj vermek istediği iddia edilebilir. Ancak Mısır'ın yayımladığı kararnameyle Türkiye'ye karşı daha önce takınmadığı yeni bir tavır aldığı söylenemez. Zira Mısır 2019'da imzalanan Türkiye-Libya mutabakatını tanımadığını zaten beyan etmiştir. Ayrıca Mısır 3 Ekim 2022'de imzalanan Türkiye-Libya hidrokarbon antlaşmasına da tepki göstermiştir.⁵

2 Amr Mostafa, "President Sisi Moves to Define Egypt's Maritime Borders in Mediterranean", MENA, 13 Aralık 2022, <https://www.thenationalnews.com/mena/egypt/2022/12/13/president-sisi-moves-to-define-egypts-maritime-borders-in-mediterranean>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2022); "Sisi Issues Decree Demarcating Egypt's Maritime Western Borders", Egypt Independent, 14 Aralık 2022, <https://www.egyptindependent.com/sisi-issues-decree-demarcating-egypts-maritime-western-borders>, (Erişim tarihi: 14 Aralık 2022).

3 "Egypt Cancels the Illegal Turkish-Libyan Memorandum Demarcating Maritime Borders".

4 Yazar tarafından çevrilmiştir. Bkz. Ahmet Gençtürk, "Libya Rejects Egypt's Decision on Demarcation of Maritime Borders", Anadolu Ajansı, 17 Aralık 2022.

5 "Egyptian media recall that in October, Egypt and Greece strongly condemned the hydrocarbons agreement between Turkey and the Tripoli government." Bkz. "Egypt Cancels the Illegal Turkish-Libyan Memorandum Demarcating Maritime Borders".

Sonuç olarak Mısır'ın kararname ile asıl hedefi yeni bir tavrıla Türkiye'ye rahatsızlık vermek değil daha önceden takındığı tavrın devamı olarak Libya ülkesi yönünde kıta sahanlığı ve MEB alanlarını geniş tutmaya gayret göstermek ve belki de enerji potansiyelini artırmak olabilir. Mısır'ın bu girişimle deniz alanlarındaki doğal gaz faaliyetlerini sürdürerek gaz akışında merkezi bir rol oynamaya gayret gösterdiği de iddia edilebilir.⁶

6 Mostafa, "President Sisi Moves to Define Egypt's Maritime Borders in Mediterranean".

Kararnamenin Mısır'ın Yunanistan'a karşı hukuken elde edebileceği haklarını yeterince korumadığı da açıktır. Sınırlandırmada Girit Adası'nın Mısır ülkesi ile eşit haklara sahip olamayacağı hukuken açıkken kararnamede yayımladığı koordinatların ortay hattı geçmesi Kahire yönetimi adına bir zafiyet içermektedir. Mısır'ın bu zafiyeti neden gösterdiği ise açıklanmaya muhtaç bir tavır olarak ortada durmaktadır. Verilecek cevabın ise Türkiye'yi rahatsız etmek adına binlerce kilometrekare kıta sahanlığı ve MEB alanı kaybetmeye razı gelmek olmaması gerektiği açıktır.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | [@setavakfi](https://twitter.com/setavakfi)